

Niedersächsische
Landeswahlleiterin

Lettisch

**VFR Lejassaksijas pavalsts
vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja
informācija**

**Lejassaksijas pašvaldību vēlēšanu
sistēmas pamatiezīmes**

Lejassaksijas pašvaldību vēlēšanu sistēmas pamatiezīmes

Lejassaksijā reizi piecos gados ievēl deputātus vairāk kā diviem tūkstošiem pašvaldību pārstāvniecībām (reģionālām, novadu domēm, pilsētu domēm, pagastu padomēm, apvienoto pagastu padomēm, pilsētu rajonu padomēm un vietējām [apdzīvotu vietu] padomēm). Novadiem nepakļautām pilsētām ir jāievēl tikai pilsētas dome. Apvienotajos pagastos ar apdzīvotām vietām un pilsētu rātos papildus tiek vēlētas pilsētas rajonu padomes. Atsevišķās pašvaldībās vēlētaji vienlaikus tiek uzaicināti tiešās vēlēšanās ievēlēt pamatdarbā strādājošus mērus (*Bürgermeister*) un novadu vadītājus (*Landrat*).

Novadiem piederošajos pagastos balsotāji maksimāli piedalās piecās dažādās vēlēšanās:

- apvienoto pagastu sastāvā esošajos pagastos - novada domes vēlēšanās, apvienoto pagastu padomju vēlēšanās, pagastu padomju vēlēšanās, kā arī mēra un novada vadītāja vēlēšanās;
- vienotos pagastos novada domes vēlēšanās, pagasta padomes vēlēšanās, kā arī mēra un novada vadītāja vēlēšanās un eventuāli vietējās [apdzīvotu vietu] vēlēšanās.

Kurš drīkst vēlēties?

Tiesības vēlēties (t.s. aktīvās vēlēšanu tiesības) ir Vācijas vai kādas citas Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederīgajiem, ja viņi vēlēšanu dienā sasnieguši 16 gadu vecumu un

- vismaz trīs mēnešus viņu dzīvesvieta atrodas attiecīgajā vēlēšanu apgabalā, kurā viņi vēlas balsot (piem., attiecīgajā novadā, lai piedalītos novada domes vēlēšanās),
- ja viņiem, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, nav atņemtas vēlēšanu tiesības,
- ja viņi ir reģistrēti balsotāju sarakstā vai, ja viņiem ir balsotāja apliecība.

Balsotāju sarakstus sagatavo pagasti (pagastu apvienības). Balsotāju sarakstos balsstiesīgos parasti reģistrē automātiski. Tas, protams, notiek vienīgi tad, ja vien viņi nav aizmirsuši savā pagastā (savlaicīgi) pierakstīties!

Kuru var ievēlēt?

Pašvaldību pārstāvniecības

Ievēlēt var personu (t.s. pasīvās vēlēšanu tiesības),

- kura vēlēšanu dienā ir sasniegusi 18 gadu vecumu,
- kuras dzīvesvieta vēlēšanu dienā vismaz sešus mēnešus ir vēlēšanu apgabalā (piem., attiecīgajā pagastā, lai piedalītos pagasta padomes vēlēšanās), un
- kurai ir Vācijas vai kādas citas Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederība, un
- kurai, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, nav atņemtas tiesības tikt ievēlētai.

Tiesās vēlēšanas

Mēra vai novada vadītāja vēlēšanās var ievēlēt personu, kurai vēlēšanu dienā

- ir pilni vismaz 23 un vēl nav pilnu 67 gadu,
- kurai ir Vācijas vai kādas citas Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederība,
- kurai, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, nav atņemtas tiesības tikt ievēlētai un kura galvo, ka tā vienmēr iestāsies par brīvi demokrātisku iekārtu VFR Pamatlikuma izpratnē.

Ievēlēšanas priekšnoteikumi neprasa, lai kandidāta dzīvesvieta atrastos tajā vēlēšanu apgabalā, kurā viņš kandidē.

Kurš var izvirzīt kandidātu vēlēšanās?

Kandidatūras vēlēšanās var iesniegt politiskas partijas, balsstiesīgu vēlētāju grupas (vēlētāju grupas) un atsevišķas personas. Attiecībā uz vēlētāju grupu izvirzītajiem mērķiem, to organizācijas formu, lielumu utt. vēlēšanu tiesību noteikumi neizvirza nekādas prasības. Arī balsstiesīgo neformālas kopas tāpēc var uzstāties kā vēlētāju grupas un izvirzīt kandidātus pašvaldību vēlēšanās.

Kā izvirza kandidātu vēlēšanās?

Tas, kurš ir izpildījis priekšnoteikumus tikt ievēlētam, var

- atļaut sevi izvirzīt par kandidātu kādas politiskas partijas sarakstā (= ievēlēšanas priekšlikums), ja viņš ir partijas biedrs vai ir bezpartejiskais,
- kopā ar citiem pilsoņiem, kuri pārstāv tādas pašas vai līdzīgas intereses, izveidot vēlētāju grupu un ar šiem pilsoņiem kopīgi sagatavot vēlēšanu sarakstu, vai
- izvirzīt sevi vēlēšanās kā individuālu kandidātu.

Kandidātu izvirzīšanai un viņu kārtas numura noteikšanai kādas politiskas partijas vai pēc dalībnieku principa organizētas vēlētāju grupas (= partijai līdzīga struktūra ar statūtiem un programmu) vēlēšanu sarakstā jānotiek, partijas biedru vai vēlētāju grupas locekļu delegātu sapulcei aizklāti balsojot.

Aizklātajā balsošanā drīkst piedalīties vienīgi balsstiesīgi Vācijas un ES pilsoņi, kuri ir partijas biedri vai pēc dalībnieku principa organizētas vēlētāju grupas locekļi. Aizklāta balsošana ir spēkā vienīgi tad, ja tajā ir piedalījušās vismaz trīs balsstiesīgas personas.

Vēlētāju grupas dibināšanai parasti pietiek ar trim balsstiesīgām personām. Kandidātu iekļaušanai vēlētāju grupas vēlēšanu sarakstā, kas nav organizēta pēc dalībnieku principa, jānotiek vēlētāju grupas balsstiesīgo atbalstītāju sapulcē. Lai sasauktu šādu sapulci, nav jāievēro nekādi īpaši formas priekšraksti. Taču visiem vēlētāju grupas balsstiesīgajiem atbalstītājiem jābūt iespējai piedalīties sapulcē. Arī šeit spēkā ir prasība, ka kandidātu noteikšanai vēlēšanu sarakstā jānotiek aizklāti balsojot.

Tas, kurš vēlēšanās vēlas piedalīties kā individuāls kandidāts, var izvirzīt sevi pats.

Partijas, vēlētāju grupas un individuāli kandidāti var iesniegt savus vēlēšanu priekšlikumus/sarakstus tikai tad, ja tos ar savu parakstu oficiālā veidlapā atbalsta attiecīgā vēlēšanu apgabala noteikts skaits balsstiesīgo (skaidrojums sadaļā šajā lappusē "Kā notiek balsošana"). Vienīgi tas, kurš jau ir pārstāvēts vēlēšanu apgabalā (piem., pagasta padomē) vai Vācijas Bundestāgā, vai Lejassaksijas Landtāgā, ir atbrīvots no šā pienākuma. Oficiālās veidlapas atbalsta parakstiem izsniedz attiecīgā vēlēšanu apgabala atbildīgie vēlēšanu komisiju priekšsēdētāji. Tur var saņemt arī plašāku informāciju, piem., par nepieciešamo atbalsta parakstu skaitu.

Uz mēra vai novada vadītāja kandidatūru vēlēšanu sarakstā attiecīgi spēkā ir iepriekš minētie noteikumi.

Kā notiek balsošana?

Katrs vēlētājs saņem vienu vēlēšanu zīmi katrām vēlēšanām, kurās viņš piedalās (piem., vienu novada domes vēlēšanām un vienu pagasta padomes vēlēšanām, eventuāli arī pa vienai vēlēšanu zīmei novada vadītāja vai mēra vēlēšanām).

Pārstāvniecību vēlēšanām (piem., novada dome, pagasta padome) spēkā ir trīs balsu vēlēšanu tiesības ar iespēju uzkrāt balsis vienam kandidātam vai nodot savu balsi par dažādu partiju kandidātiem. Vēlētāji atšķirīgi no Bundestāga un Landtāga vēlēšanām katrā vēlēšanu zīmē var izdarīt trīs atzīmes. Viņi visas trīs balsis var atdot kopumā par vienu vēlēšanu sarakstu (kopējais saraksts) vai par vienu vienīgu kandidātu vienā sarakstā (kumulēšana). Taču balsis var arī sadalīt pa vairākiem kopējiem sarakstiem un/vai vairākiem kandidātiem tajā pašā vēlēšanu sarakstā vai vairākos sarakstos (panašēšana).

Vēlēšanu sistēmas priekšnoteikums ir, lai vēlēšanu sarakstā būtu ierakstīti visi kandidāti. Tā kā viens vienīgs kandidātu saraksts visam kopējam vēlēšanu apgabalam (piem., pagastam, novadam) aptvertu pārāk lielu kandidātu skaitu, vēlēšanu apgabals tiek sadalīts aptuveni vienādi lielos vēlēšanu rajonos ar katram atšķirīgu kandidātu sarakstu.

Ja mēra vai novada vadītāja vēlēšanas notiek vienā vēlēšanu apgabalā, tās organizē pēc mažoritāro vēlēšanu principiem. Katrās no šīm tiešajām vēlēšanām vēlētājiem ir tikai viena balss, kuru viņi var nodot par vienu kandidātu, vēlēšanu zīmē izdarot attiecīgu atzīmi.

Kā saskaita balsis?

Pašvaldību pārstāvniecības

Pašvaldību pārstāvniecību mandātus sadala saskaņā ar personu vēlēšanām saistītiem, proporcionālām vēlēšanām atbilstošiem principiem.

Deputātu vietu sadalīšanai tiek izmantota angļa Tomasa Hēra (*Thomas Hare*) un vācu matemātikas profesora Horsta Nīmeijera (*Horst Niemeyer*) vārdā nosauktā proporcionālā metode. Balsu attiecība tiek proporcionāli pārnesta uz deputātu vietu attiecību. Šim nolūkam attiecīgajā pārstāvniecībā sadalāmās vietas tiek sareizinātas ar balsu skaitu, kas nodotas par kādu vēlēšanu sarakstu, un izdalītas ar visu nodoto balsu kopējo skaitu. No šā aprēķina iegūst daļskaitļus. Katrs vēlēšanu saraksta iesniedzējs vispirms saņem tik daudz vietu, cik daudz veselu vietu viņam iznāk atbilstoši viņa daļskaitlim. Pēc tam vēl piešķiramās vietas iegūst partijas, vēlētāju grupas vai individuālie kandidāti ar vislielākajām daļskaitļu daļām aiz komata. Partiju un vēlētāju grupu vēlēšanu sarakstu ietvaros kandidāti vietas iegūst daļēji pēc personu ievēlšanu principa (secība atbilstoši personīgi saņemtajām balsīm), daļēji pēc saraksta principa (secība pēc nosaukšanas vēlēšanu sarakstā). Minimālās balsu daļas līdzdalībai sadalīšanas procedūrā („Sperrklausel“ - ierobežojošā klauzula) pašvaldību vēlēšanās nav.

Tiešās vēlēšanas

Mēru, novadu vadītāju tiešās vēlēšanas tiek organizētas saskaņā ar mažoritāro vēlēšanu principiem.

Ievēlēts ir tas, kurš ieguvis derīgo balsu vairākumu vai kurš kā vienīgo pie vēlēšanām pieļautā saraksta kandidāts ir ieguvis par derīgām atzīto nodoto balsu vairākumu.

Ja vēlēšanās ir piedalījušies vairāki kandidāti, neviens no kuriem nav ieguvis nepieciešamo balsu skaitu, nākamajā svētdienā pēc vēlēšanām notiek vēlēšanu otrā kārtā, kurā piedalās kandidāti, kas ieguvuši lielāko balsu skaitu. Ja vēlēšanu otrajā kārtā kandidāti saņem vienādu balsu skaitu, uzvarētājs tiek izlozēts.

Kur notiek vēlēšanas?

Balsošanai tiek izveidoti vēlēšanu apgabali. Mazāki pagasti (ne vairāk par 2 500 iedzīvotājiem) veido vienu vēlēšanu apgabalu, lielākos pagastus sadala vairākos vēlēšanu apgabalos. Vēlēšanu apgabalu skaitu, kā arī vēlēšanu iecirkni katram vēlēšanu apgabalam nosaka pagasti.

Katrs, kurš ir reģistrēts balsotāju sarakstā, automātiski saņem paziņojumu par vēlēšanām. Tajā ir norādīts, kurā vēlēšanu iecirknī vēlētājs var īstenot savas vēlēšanu tiesības. Ja kāds nevar ierasties vēlēšanu iecirknī, vai, ja kāds bez viņa vainas nav reģistrēts balsotāju sarakstā, viņš var pieprasīt balsotāja apliecību un izmantot iespēju nobalsot ar vēstuli pa pastu.

Kurš realizē vēlēšanas?

Pašvaldību vēlēšanu sagatavošana un realizēšana, pirmkārt, ir pagastu kompetencē, kuru vēlēšanu iestādēm jāveic būtiski atsevišķi pienākumi. Tādi, piemēram, ir:

- vēlētāju sarakstu sagatavošana un uzturēšana, balsstiesīgo informēšana par viņu vēlēšanu tiesībām,
- balsotāju apliecību un materiālu izdošana balsošanai pa pastu
- vēlēšanu telpu (vēlēšanu iecirkņu) noteikšana un iekārtošana,
- vēlēšanu valdes locekļu iecelšana un viņu apmācība,
- vēlēšanu zīmju sagāde,
- vēlēšanu rezultātu apkopošana no atsevišķiem vēlēšanu apgabaliem,
- vēlēšanu dokumentu uzglabāšana.

Taču svarīgus pasākumus un lēmumus nav jāpieņem administratīvām iestādēm, bet gan neatkarīgiem vēlēšanu orgāniem. Tie ir vēlēšanu komisiju priekšsēdētāji novados, pagastos un apvienotajos pagastos, katram vēlēšanu apgabalam (piem., novads, pagasts) izveidojamās vēlēšanu komisijas, kā arī vēlēšanu dienā sasaucamās vēlēšanu valdes.

Vēlēšanu komisiju uzdevums vispirms ir iesniegto vēlēšanu sarakstu pārbaude un to akceptēšana, un vēlēšanu galīgo rezultātu konstatēšana.

Vēlēšanu valdes atsevišķu vēlēšanu apgabalu vēlēšanu iecirkņos ir atbildīgas par noteikumiem atbilstošu balsošanas norisi un par vēlēšanu rezultātu konstatēšanu.

Vēlēšanu komisiju un vēlēšanu valžu locekļus sasauc no attiecīgā vēlēšanu apgabala balsstiesīgajām personām; tās darbojas sabiedriskā kārtā. Uzņemties šo sabiedrisko amatu ir katra balsstiesīgā pienākums. Visā Lejassaksijas pavalstī pašvaldību vēlēšanām ir nepieciešami 66 000 sabiedriskā kārtā darbojošos personu.